

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

В.С. Котковський, О.В. Неізнана, М.О. Кужелєв,
Л.Я. Шевченко, Ю.Л. Коч

БЮДЖЕТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Рівень: магістр

Кривий Ріг
2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

**В.С. Котковський, О.В. Неізнана, М.О. Кужелєв,
Л.Я. Шевченко, Ю.Л. Коч**

БЮДЖЕТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Рівень: магістр

Затверджено на засіданні
кафедри фінансів, обліку та
оподаткування
Протокол № 3
від “ 15” вересня 2021 р.

Схвалено навчально-методичною радою
ДонНУЕТ
Протокол №2
від “07” жовтня 2021 р.

**Кривий Ріг
2021**

УДК 005-029:336.14(072)
К 49

Котковський, В. С.

К 49 Бюджетний менеджмент [Текст] : метод. рек. до вивч. дисц. / В.С. Котковський, О.В. Неівестна, М.О. Кужелєв, Л.Я. Шевченко, Ю.Л. Коч; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів, обліку та оподаткування. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2021. – 56 с.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів вищої освіти і включають інформацію щодо змісту модулів та тем дисципліни, планів семінарських занять, завдань для самостійного вивчення та розподілу балів за видами робіт, що виконуються студентами протягом вивчення дисципліни. Методичні рекомендації містять перелік питань для підготовки до підсумкового контролю та перелік основної та додаткової літератури.

УДК 005-029:336.14(072)

© Котковський В.С., Неівестна О.В.,
Кужелєв М.О., Шевченко Л.Я.,
Коч Ю.Л., 2021

© Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені Михайла
Туган-Барановського, 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ЧАСТИНА 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
ЧАСТИНА 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	12
Змістовий модуль 1. Основи бюджетного менеджменту	13
Змістовий модуль 2. Виконання бюджету та бюджетний контроль (рівень місцевих бюджетів)	19
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	29
Змістовий модуль 1. Основи бюджетного менеджменту	30
Змістовий модуль 2. Виконання бюджету та бюджетний контроль (рівень місцевих бюджетів)	39

ВСТУП

В умовах реформування фінансової системи держави найбільша питома вага економічних нововведень припадає на бюджетну сферу. Саме фіскальний сектор національної економіки повинен забезпечити досягнення високих показників суспільного добробуту та соціально-економічного розвитку країни. Потреба модернізації бюджетних відносин викликає необхідність формування та реалізації нових ефективних прийомів і методів бюджетно-податкового регулювання й управління. У межах будь-якої економічної формації, в тому числі ринкової, бюджетні правовідносини повинні підлягати чіткій регламентації з боку органів державної влади, що має базуватися на наборі дієвих управлінських механізмів, впровадження яких забезпечить реалізацію бюджетного процесу на кожній із його стадій. Вказані механізми у своїй сукупності утворюють багатофункціональну модель бюджетного менеджменту. Створення та введення в дію зазначеної моделі є пріоритетом реалізації державної бюджетної політики, спрямованої у русло досягнення задекларованих органами державної влади економічних цілей. З огляду на це, безпосередньою актуальністю і непересічною значимістю відзначається навчально-науковий процес, об'єктом якого є бюджетний менеджмент, як галузь знань і сфера практичної діяльності.

Мета вивчення дисципліни полягає у поглибленні і розширенні теоретичних знань щодо організації та управління бюджетним процесом на державному та місцевому рівнях, вивченні нормативно-правової бази у сфері реалізації бюджетних правовідносин, а також імплементації отриманих навичок щодо впровадження окремих методів і прийомів бюджетного регулювання та управління.

Зміст дисципліни розкривається у 10 темах, об'єднаних у два змістових модулі: «Основи бюджетного менеджменту», «Виконання бюджету та бюджетний контроль».

ЧАСТИНА 1.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни денна/заочна форма навчання
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності")/ вибіркова дисципліна	Обов'язкова дисципліна для студентів спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Семестр (осінній / весняний)	осінній
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість змістовних модулів	2
Лекції, годин	28 / 8
Практичні / семінарські, годин	28 / 8
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	94 / 134
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	4
самостійної роботи студента	6,71
Вид контролю	екзамен

2. Програма дисципліни

Мета вивчення дисципліни полягає у поглибленні і розширенні теоретичних знань щодо організації та управління бюджетним процесом на державному та місцевому рівнях, вивченні нормативно-правової бази у сфері реалізації бюджетних правовідносин, а також імплементації отриманих навичок щодо впровадження окремих методів і прийомів бюджетного регулювання та управління.

Завдання дисципліни полягає у набутті теоретичної і практичної підготовки здобувачів ВО у вивченні завдань, функцій та структури органів оперативного управління бюджетом; практичному розумінні прийомів і методів, які використовують ці органи в процесі управління бюджетними ресурсами і відносинами, що виникають в процесі руху бюджетних потоків; засвоєнні теоретичних основ і практичних знань організації виконання дохідної та видаткової частин бюджету; набутті вмінь ведення обліку виконання бюджету у фінансових органах, складанні бюджетної звітності; оволодінні методами контрольної роботи місцевих фінансових органів щодо виконання бюджету.

Предмет: сукупність відносин, що виникають у процесі формування та виконання бюджету, принципів і методів управління бюджетною системою країни на всіх стадіях бюджетного процесу.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

- Тема 1. Сутність та складові бюджетного менеджменту
- Тема 2. Бюджет держави як об'єкт управління
- Тема 3. Органи оперативного управління бюджетним процесом
- Тема 4. Бюджетний процес та організація бюджетного планування в Україні
- Тема 5. Організація виконання дохідної частини бюджету
- Тема 6. Організація, методи та види фінансування бюджетного виконання
- Тема 7. Регулювання міжбюджетних потоків
- Тема 8. Облік виконання бюджету
- Тема 9. Звітність про виконання бюджету
- Тема 10. Контроль за виконанням бюджету

Опанування дисципліни дозволяє забезпечити:

1) формування:

загальних програмних компетентностей:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність).

фахових програмних компетентностей:

здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності;

здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування;

здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію;

здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування;

здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування;

здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, в т.ч. щодо місцевих фінансів, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки;

здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку територіальних громад та суб'єктів господарювання.

2) досягнення програмних результатів навчання:

здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності;

здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування;

здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію;

здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування;

здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування;

здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, в т.ч. щодо місцевих фінансів, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки;

здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку територіальних громад та суб'єктів господарювання.

3) набуття **результатів навчання** (згідно Дублінських дескрипторів):

знання:

законодавчо-нормативної основи бюджетної системи України;

системи управління бюджетним процесом;

механізму формування та планування бюджету;

комплексу заходів щодо організації виконання доходної та видаткової частин бюджетів різних рівнів;

сутності міжбюджетних відносин;

організації обліку та звітності виконання бюджетів.

уміння/навички:

використовувати законодавчі і нормативні документи з питань бюджетного планування та регулювання;

застосовувати основні методи і прийоми бюджетного планування;

здійснювати основні облікові операції виконання бюджету;

складати звітність про виконання бюджету;

вирізняти роль бюджету в системі відтворення та розподілу фінансових ресурсів держави,

аналізувати сучасні бюджетні відносини та виявляти їх недоліки,

моделювати нормальну та кризову фінансові ситуації,

будувати моделі фінансових відносин,

виявляти фактори впливу на бюджетний дефіцит та шляхи його покриття,

здійснювати заходи щодо контролю за виконанням бюджету.

комунікація:

демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні;

використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у бюджетній сфері діяльності.

відповідальність і автономія:

демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави;

демонструвати готовність нести відповідальність за розробку, реалізацію та наслідки прийнятих управлінських рішень.

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	СРС
1	2	3	4	5	6	7
Змістовний модуль 1. Основи бюджетного менеджменту						
Тема 1. Сутність та складові бюджетного менеджменту.	12	2	2	-	-	8
Тема 2. Бюджет держави як об'єкт управління.	12	-	-	-	-	12
Тема 3. Органи оперативного управління бюджетним процесом.	14	4	4	-	-	6
Тема 4. Бюджетний процес та організація бюджетного планування в Україні.	18	4	4	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	56	10	10	-	-	36
Змістовний модуль 2. Виконання бюджету та бюджетний контроль (рівень місцевих бюджетів)						
Тема 5. Організація виконання дохідної частини бюджету.	18	4	4	-	-	10
Тема 6. Організація, методи та види фінансування бюджетного виконання.	18	4	4	-	-	10
Тема 7. Регулювання міжбюджетних потоків.	14	2	2	-	-	10
Тема 8. Облік виконання бюджету.	18	4	4	-	-	10
Тема 9. Звітність про виконання бюджету.	14	2	2			10
Тема 10. Контроль за виконанням бюджету.	12	2	2			8
Разом за змістовим модулем 2	94	18	18	-	-	58
Усього годин	150	28	28	0	0	94

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1	Семінар запитань і відповідей: «Сутність та складові бюджетного менеджменту»	2
2	Семінар – розгорнута бесіда: «Органи оперативного управління бюджетним процесом»	2
3	Семінар – розгорнута бесіда: «Органи оперативного управління бюджетним процесом»	2

4	Семінар – розгорнута бесіда: «Бюджетний процес та організація бюджетного планування в Україні»	2
5	Семінар – розгорнута бесіда: «Бюджетний процес та організація бюджетного планування в Україні»	2
6	Семінар з виконанням практичних задач : «Організація виконання дохідної частини бюджету»	2
7	Семінар з виконанням практичних задач: «Організація виконання дохідної частини бюджету»	2
8	Семінар з виконанням практичних задач: «Організація, методи та види фінансування бюджетного виконання»	2
9	Семінар з виконанням практичних задач: «Організація, методи та види фінансування бюджетного виконання»	2
10	Семінар з виконанням практичних задач: «Регулювання міжбюджетних потоків»	2
11	Семінар – розгорнута бесіда: «Облік виконання бюджету»	2
12	Семінар: Захист групових проєктів	2
13	Семінар – розгорнута бесіда: «Звітність про виконання бюджету»	2
14	Семінар-дискусія «Контроль за виконанням бюджету»	2
Всього		28

5. Розподіл балів, які отримують студенти

- вид контролю: екзамен

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення екзамену: впродовж семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю – екзамену (50 балів).

Оцінювання студентів протягом семестру (очна форма навчання)

№ теми практичного заняття	Аудиторна робота						Позааудиторна робота	Сума балів
	тестові завдання	ситуаційні завдання, задачі	обгово- рення теоретич- них питань теми	індиві- дуальне завдання	захист групових проєктів	ПМК	Завдання для самостійного виконання	
Змістовий модуль 1. Основи бюджетного менеджменту.								
Семінар 1	1		2				1	4
Семінар 2	1		2				1	4
Семінар 3	1		2				1	4
Семінар 4	1		2				1	4
Семінар 5	1		2				1	4
Разом змістовий модуль 1	5	-	10	-	-	-	5	20

Змістовий модуль 2. Виконання бюджету та бюджетний контроль.								
Семінар 6		1					1	2
Семінар 7		1					1	2
Семінар 8		1					1	2
Семінар 9		1					1	2
Семінар 10		1					1	2
Семінар 11		1					1	2
Семінар 12		1			12		1	14
Семінар 13		1					1	2
Семінар 14		1					1	2
Разом змістовий модуль 2	-	9	-	-	12		9	30
Усього годин								50

Оцінювання студентів протягом семестру (заочна форма навчання)

Поточне тестування та самостійна робота			Підсумковий тест (екзамен)	Сума в балах
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Індивідуальне завдання	50	100
16	24	10		

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

**ЧАСТИНА 2.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ОСНОВИ БЮДЖЕТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Тема 1. Сутність та складові бюджетного менеджменту

Семинар 1. Сутність та складові бюджетного менеджменту

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Сутність бюджетного менеджменту.

- зміст понять «управління бюджетом» та «бюджетний менеджмент»;
- об'єкт та суб'єкт системи управління бюджетом;
- предмет бюджетного менеджменту як навчальної дисципліни.

2. Мета і завдання бюджетного менеджменту.

3. Бюджетна політика та механізми її реалізації.

- сутність і завдання бюджетної політики;
- фактори, що впливають на формування бюджетної політики;
- механізм управління процесом розроблення та затвердження бюджетної політики на наступний бюджетний період;
- основні напрями бюджетної політики на сучасному етапі;
- реалізація бюджетної політики через функціонування бюджетного механізму.

4. Система управління бюджетом.

- органи управління бюджетом;
- чинники, від яких залежить рівень бюджетного планування;
- методи, які використовують при бюджетному плануванні.

5. Складові бюджетного менеджменту.

- взаємозв'язок функцій менеджменту і складових бюджетного менеджменту;
- складові бюджетного менеджменту та їх характеристика.

2. Тестування.

бюджетний менеджмент	budget management
бюджет	budget
державний бюджет	state budget
зведений фінансовий план держави	consolidated financial plan of the state
система управління бюджетом	budget management system
бюджетне планування	budget planning
організація виконання бюджету	organization of budget execution
облік виконання бюджету	accounting of budget execution
контроль за виконанням бюджету	control over budget execution

Тема 3. Органи оперативного управління бюджетним процесом

Семінар 2. Головні завдання, функції, права і структура державних органів управління бюджетним процесом

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Органи бюджетного регулювання та управління.

- загальна характеристика органів оперативного бюджетного регулювання.
- функції органів оперативного управління бюджетним процесом.
- взаємодія органів бюджетного управління.

2. Міністерство фінансів України:

- структура Міністерства фінансів України.
- завдання Міністерства фінансів України.
- функціональні обов'язки Міністерства фінансів України.
- функції органів Міністерства фінансів України.

3. Державна казначейська служба України.

- структура Державної казначейської служби України.
- функції Державної казначейської служби України.
- завдання Державної казначейської служби України.
- повноваження Державної казначейської служби України.

4. Державна фіскальна служба України:

- функції Державної фіскальної служби України.
- структура і завдання Державної податкової служби України.
- структура і завдання Державної митної служби України.

2. Тестування.

Міністерство фінансів України Державна казначейська служба України Державна фіскальна служба України Державна податкова служба України Державна митна служба України	Ministry of Finance of Ukraine State Treasury Service of Ukraine State Fiscal Service of Ukraine State Tax Service of Ukraine State Customs Service of Ukraine
---	--

Семінар 3. Головні завдання, функції, права і структура місцевих органів оперативного управління бюджетним процесом

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Державна служба фінансового моніторингу України як орган державного управління.

- структура Державної служби фінансового моніторингу України,
- функції Державної служби фінансового моніторингу України,
- завдання Державної служби фінансового моніторингу України.

2. Державна аудиторська служба України.

- структура Державної аудиторської служби України.
- функції Державної аудиторської служби України,
- завдання Державної аудиторської служби України.

3. Рахункова палата України.

- структура Рахункової палати України.
- функції Рахункової палати України,
- завдання Рахункової палати України.

2. Тестування.

Державна служба фінансового моніторингу України	State Financial Monitoring Service of Ukraine
Державна аудиторська служба України	State Audit Office of Ukraine
Рахункова палата України	Accounting Chamber of Ukraine
Департамент фінансів виконкому міської ради	Department of Finance of the Executive Committee of the City Council
Відділ внутрішнього аудиту апарату міської ради і виконкому	Department of internal audit of the city council and executive committee

Тема 4. Бюджетний процес та організація бюджетного планування в Україні

Семінар 4. Бюджетне планування

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Зміст і структура бюджетного процесу. Учасники бюджетного процесу.

2. Бюджетне планування як складова частина фінансового, його принципи і завдання.

3. Механізм бюджетного планування.

4. Етапи, порядок та терміни бюджетного планування в Україні.

2. Обговорення кейсів.

Кейс 1. Оцінювання показників, що визначають вектори бюджетного планування.

Завдання: ознайомитися з основними напрямками бюджетно-податкової політики, з'ясувати обґрунтованість затверджуваних макропоказників економічного та соціального розвитку як передумови формування якісних і достовірних показників бюджету, визначити ступінь виконання основних завдань бюджетної політики у процесі складання Державного бюджету України, установити рівень погодженості планів щодо бюджетно-податкової політики на найближчу перспективу, окреслених у нормативних документах різних органів влади.

Матеріали: мережа Internet, мультимедійний проектор.

Інструкція: викладач пропонує для п'яти сформованих підгруп студентів провести дослідження та стисло доповісти за такими позиціями:

1. Аналіз та порівняння основних напрямів та завдань бюджетної політики на два останніх роки, виокремлення спільних і відмінних рис. Виявлення фактів відхилення змісту та встановлених термінів ухвалення затверджених засад бюджетної політики від вимог ст. 33 Бюджетного кодексу України.

2. Аналіз відповідності планових показників Державного бюджету України затвердженим завданням бюджетної політики (період дослідження – два останніх роки).

3. Аналіз макропоказників економічного і соціального розвитку України, які брали за основу під час підготовки та затвердження бюджетів на два останніх роки. Виявлення фактів уточнення початкових прогнозів та визначення відносних показників їхніх змін.

4. Дослідження основних прогнозних показників зведеного бюджету за основними видами доходів, видатків і фінансування. Виявлення фактів уточнення початкових прогнозів та визначення відносних показників їхніх змін. Порівняння прогнозних показників бюджету з їхніми визначеними фактичними значеннями.

5. Установлення ступеня взаємопогодження основних нормативних документів, що визначають вектори бюджетного планування: Державної програми економічного і соціального розвитку; Основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку; Програми економічних реформ та Щорічного послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України.

Після виконання завдання кожна із підгруп демонструє результати своєї роботи (до трьох хвилин), підкріплюючи їх необхідним цифровим матеріалом, та робить аргументовані висновки, відповідно до напрямку проведеного дослідження. Також, за потреби, необхідно скористатися офіційною інформацією Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України тощо.

Закінчення: викладач підсумовує результати першого етапу роботи, коментує зроблені командами висновки, визначає кращі доповіді.

Кейс 2. Сутність, завдання та методи бюджетного планування.

Завдання: з'ясувати сутність і завдання бюджетного планування, розглянути та порівняти методи планування бюджетних показників.

Матеріали: мультимедійний проектор, папір, картки із завданнями.

Інструкція: викладач визначає сутність бюджетного планування як важливої складової частини управління бюджетом, характеризують основні методи планування: балансовий, прямого рахунку, нормативний, аналітичний, екстраполяції, програмно-цільовий.

Кожній із п'яти сформованих груп студентів пропонують визначити, який із методів планування слід застосовувати в тій чи іншій ситуації; картки із завданнями викладача роздають учасникам тренінгу). Після виконання завдань кожна із груп доповідає результати своєї роботи та відбувається їхнє обговорення (до двох хвилин на команду).

Закінчення: викладач підсумовує результати роботи груп, називає допущені помилки, обґрунтовує правильні відповіді.

Кейс 3. Програмно-цільовий метод бюджетного планування.

Завдання: з'ясувати сутність, призначення та особливості застосування програмно-цільового методу бюджетного планування; навчитися ідентифікувати результативні показники бюджетних програм; здійснювати аналіз паспортів бюджетних програм та звітів про їхнє виконання.

Матеріали: мультимедійний проектор, папір, картки із завданнями, документи (паспорти бюджетних програм).

Інструкція: викладач визначає сутність та особливості програмно-цільового методу бюджетного планування, характеризують основні нормативно-правові акти, що визначають підстави його застосування в Україні; називають та дають характеристику його складових частин. Кожній із п'яти сформованих підгруп студентів запропоновано:

а) визначити належність запропонованих індикаторів до відповідної групи результативних показників бюджетних програм (картки із завданнями пропонують студентам на вибір);

б) проаналізувати запропоновані викладачем паспорти бюджетних програм головних розпорядників коштів державного та місцевих бюджетів та звіти про їхнє виконання, визначити обґрунтованість їхнього формування, трактування мети й завдань, відповідність форм та змісту вимогам наказів Міністерства фінансів України від 29.12.2002 р. № 1098 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 14.01.2008 р. № 19) та від 26.08.2014 р. № 836. Після виконання завдань кожна з підгруп доповідає результати своєї роботи та відбувається їхнє обговорення (до трьох хвилин на команду).

Закінчення: викладач підсумовує результати виконання завдання, називає допущені студентами помилки та визначає кращих доповідачів.

3. Тестування.

бюджетний процес	budget process
учасники бюджетного процесу	participants in the budget process
бюджетний регламент	budget regulations
бюджетний цикл	budget cycle
бюджетне планування	budget planning
методи бюджетного планування	methods of budget planning
рівні бюджетного планування	levels of budget planning
бюджетне прогнозування	budget forecasting
Бюджетний кодекс	Budget Code
кошторисне планування	budget planning

Семінар 5. Бюджетний процес

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Порядок складання, розгляду і затвердження проекту Державного бюджету України.

2. Порядок складання, розгляду і затвердження місцевих бюджетів.

3. Бюджетний регламент, його зміст, завдання та засади побудови.

4. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі та особливості його

застосування в Україні.

2. Тестування.

стадії бюджетного процесу складання проектів бюджетів розгляд та прийняття закону про Державний бюджет України виконання бюджету підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету	stages of the budget process drafting budgets consideration and adoption of the law on the State Budget of Ukraine budget execution preparation and consideration of the report on budget execution
--	---

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ ТА БЮДЖЕТНИЙ КОНТРОЛЬ

(рівень місцевих бюджетів)

Тема 5. Організація виконання дохідної частини бюджету.

Семінар 6. Організація виконання бюджету

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Поняття, принципи та організація виконання бюджету.
2. Організація складання розпису доходів і видатків та внесення змін до нього.
3. Бюджетна класифікація доходів, її роль у бюджетному процесі та виконанні бюджету.
4. Стадії виконання Державного бюджету України за доходами.

2. Обговорення кейсів.

Кейс 1. Знайомство з основними документами, що застосовують у процесі виконання бюджету.

Завдання: закріпити інформацію про перелік та зміст основних документів, які застосовують у процесі виконання Державного бюджету України, навчитися їх правильно укладати.

Матеріали: мультимедійний проектор, вихідні дані для формування документів.

Інструкція: учасники тренінгу за допомогою викладача називають документи, які застосовують у процесі виконання бюджету, визначають умови та послідовність їхнього укладання. Із метою більш ґрунтовного опанування питанням учасникам надають додаткову інформацію, на підставі якої вони (після попереднього розподілу за трьома підгрупами) мають укласти такі документи, як: 1) лімітна довідка про бюджетні асигнування та кредитування; 2) кошторис бюджетної установи; 3) план асигнувань (за винятком надання кредитів із бюджету) загального фонду бюджету. Після виконання завдання кожна із підгруп презентує результати своєї роботи (до п'яти хвилин), характеризує зміст та призначення відповідного документа.

Закінчення: викладач демонструє наявний зв'язок між документами, порядок взаємного звірення окремих показників та визначає ступінь його дотримання учасниками під час виконання поставленого перед ними завдання.

Кейс 2. Процедура відкриття рахунків в органах Державної казначейської служби України.

Завдання: закріпити знання щодо порядку відкриття рахунків в органах Державної казначейської служби України; ознайомитися з документами на відкриття рахунків та порядком їхнього укладання.

Матеріали: папір, перелік документів для вивчення.

Інструкція: студенти мають пригадати класифікацію рахунків, які відкривають в органах Державної казначейської служби України. Далі формують чотири підгрупи учасників, яким надають визначений список документів. Студенти мають вибрати із цього списку документи, подання яких є обов'язковим для відкриття: 1) бюджетних рахунків за надходженнями коштів; 2) реєстраційних рахунків та спеціальних реєстраційних рахунків для розпорядників бюджетних коштів; 3) рахунків отримувачів бюджетних коштів та відокремлених структурних підрозділів отримувачів бюджетних коштів; 4) реєстраційних рахунків та спеціальних реєстраційних рахунків для відокремлених структурних підрозділів розпорядників бюджетних коштів.

Необхідно встановити також, яких документів не вистачає у списку, подання яких документів, наведених у переліку, не передбачено чинним законодавством, дати характеристику вибраним документам, визначити порядок їхнього заповнення та вміти назвати осіб, відповідальних за їхню підготовку. Після виконання завдання кожна із підгруп презентує результати своєї роботи, характеризує зміст та призначення відповідних документів (до трьох хвилин).

Закінчення: викладач підсумовує результати роботи підгруп, називає допущені помилки, обґрунтовує правильні відповіді.

бюджет	budget
виконання бюджету	budget execution
доходи бюджету	budget revenues
бюджетна класифікація доходів бюджету	budget classification of budget revenues

Семінар 7. Виконання бюджету за доходами

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Система справляння доходів бюджету.
2. Організація касового виконання бюджету за доходами.
3. Податковий менеджмент.

2. Обговорення кейсу.

Кейс 1. Основи виконання бюджету за доходами.

Завдання: закріпити знання щодо порядку та особливостей виконання бюджету за доходами.

Матеріали: папір, вихідні дані для виконання групових завдань, мережа Internet.

Інструкція: студенти мають пригадати сутність виконання бюджету за доходами, місце та роль у цьому процесі Державної казначейської служби України. Із метою більш ґрунтовного опанування питання чотирьом підгрупам учасників пропонують визначити реквізити рахунків для здійснення платежів за наданим переліком податків і зборів, назвати пропорції їхнього зарахування до відповідних бюджетів. Після виконання завдання кожна з підгруп презентує результати своєї роботи, пояснює визначені результати розмежування доходів між бюджетами (до п'яти хвилин).

Закінчення: викладач підсумовує результати роботи команд, називає допущені помилки, обґрунтовує правильні відповіді та висловлює власне бачення щодо обґрунтованості встановлених чинним законодавством пропорцій розмежування доходів між різними бюджетами.

3. Тестування

податковий менеджмент	tax management
податкові надходження	tax revenues
неподаткові надходження	non-tax revenues
доход від участі в капіталі	income from equity participation
міжбюджетні трансферти	intergovernmental transfers
бюджетні рахунки	budget accounts
небюджетні рахунки	extra-budgetary accounts
єдиний казначейський рахунок	single treasury account

Тема 6. Організація, методи та види фінансування бюджетного виконання

Семінар 8. Організація бюджетного фінансування

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Бюджетна класифікація видатків, її роль у бюджетному процесі та виконанні бюджету.
 2. Видатки та кредитування бюджету як об'єкти виконання державного бюджету.
 3. Бюджетне фінансування та його організація.
 4. Методи і види фінансування із державного бюджету.
 5. Касове виконання видаткової частини бюджету.
2. Обговорення кейсу.

Кейс 1. Основи виконання бюджету за видатками.

Завдання: закріпити знання щодо особливостей виконання бюджету за видатками, дослідити основи взяття розпорядниками та отримувачами бюджетних коштів бюджетних зобов'язань і бюджетних фінансових зобов'язань та здійснення розрахунків із кредиторами.

Матеріали: мультимедійний проектор, картки із завданнями, фліп-чарт, папір, маркери.

Інструкція: студенти мають пригадати сутність виконання бюджету за видатками, місце та роль у цьому процесі Державної казначейської служби України. Далі викладач характеризує зміст термінів "зобов'язання", "бюджетне зобов'язання", "фінансове зобов'язання", "бюджетне фінансове зобов'язання", пояснює відмінності між ними. Після цього учасникам пропонують практичні ситуації двох типів. За умовами ситуацій першого типу необхідно визначити факт виникнення бюджетного зобов'язання (бюджетного фінансового зобов'язання), скласти відповідні реєстри бюджетних зобов'язань (бюджетних фінансових зобов'язань), назвати терміни їхньої реєстрації та опрацювання фахівцями Державної казначейської служби України. За умовами ситуацій другого типу необхідно визначити послідовність дій повноважних представників бюджетних установ та органу Державної казначейської служби України, запропонувавши можливі альтернативні варіанти розвитку подій.

В обговоренні беруть участь по два учасники, яких обирає викладач: один з учасників виступає в ролі розпорядника бюджетних коштів, інший – представника органу Державної казначейської служби України.

Закінчення: викладач підсумовує результати обговорення практичних ситуацій та звертає увагу на помилки та неточності, допущені учасниками.

2. Тестування

бюджет видатки бюджету бюджетна класифікація видатків бюджету форми бюджетного фінансування касове виконання бюджету розпорядники коштів	budget budget expenditures budget classification of budget expenditures forms of budget financing cash execution of the budget fund managers
---	---

Семінар 9. Виконання бюджету за видатками

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Організація фінансування із місцевого бюджету.
 2. Стадії виконання Державного бюджету України за видатками.
 3. Порядок виконання видаткової частини бюджетів різних рівнів.
2. Обговорення кейсу.

Кейс 1. Процедура здійснення публічних закупівель.

Завдання: ознайомитися з особливостями здійснення закупівель за бюджетні кошти: принципами, порядком планування та умовами здійснення закупівель, особливостями застосування окремих процедур закупівлі, системою державного регулювання та контролю у сфері закупівель.

Матеріали: мультимедійний проектор, мережа Internet.

Інструкція: викладач у формі міні-лекції подає учасникам інформацію про базові норми законодавства у сфері державних закупівель. Далі студентів розподіляють на три підгрупи та обговорюють із ними зміст презентацій щодо особливостей та умов застосування окремих процедур закупівлі: 1) відкритих торгів; 2) конкурентного діалогу; 3) переговорної процедури закупівлі. Теоретичну інформацію має бути доповнено фактичними прикладами застосування відповідної процедури закупівлі шляхом знайомства учасників тренінгу з документацією конкурсних торгів, протоколами розкриття пропозицій конкурсних торгів, цінових пропозицій, кваліфікаційних пропозицій, звітами про результати здійснення процедури закупівлі. Студенти мають з'ясувати правомірність застосування учасниками торгів відповідних процедур закупівлі, ознайомитися з методикою оцінювання та критеріями пропозицій конкурсних торгів, обґрунтувати обрання переможця. Джерелом інформації має бути офіційний загальнодержавний веб-портал "Державні закупівлі" (<https://tender.me.gov.ua>), авторизовані електронні майданчики системи ProZorro, зокрема: Prom.UA (<http://zakupki.prom.ua>); Держзакупівлі.онлайн (<https://www.dzo.com.ua>); SmartTender (<https://smarttender.biz>) тощо. Безпосереднє виконання цієї роботи учасники здійснюють самостійно у вільний час поза межами аудиторії. Виступи команд із презентаціями відбуваються в останній день проходження тренінгу.

Закінчення: викладач радяить учасникам під час підготовки презентацій уважно прочитати інформацію, рекомендовану для ознайомлення, та розглянути якомога більше практичних прикладів застосування окремих процедур публічних закупівель.

3. Тестування.

бюджетні інвестиції	budget investments
бюджетні кредити	budget loans
кошторисне фінансування	estimated financing
державні трансферти	state transfers
державні субсидії	state subsidies
державна субвенція	state subvention
державна допомога населенню	state aid to the population
грошові трансферти населенню	money transfers to the population
натуральні трансферти	natural transfers
капітальні трансферти	capital transfers

Тема 7. Регулювання міжбюджетних потоків

Семінар 10. Особливості міжбюджетних відносин

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Міжбюджетні відносини та їх сучасні особливості.
2. Взаємні розрахунки між бюджетами: причини виникнення та порядок проведення.
3. Бюджетні трансферти та порядок їх виділення і перерахування.
4. Бюджетні позички: порядок видачі та погашення.

2. Тестування.

міжбюджетні відносини	intergovernmental relations
бюджетні трансферти	budget transfers
бюджетні позички	budget loans
касовий розрив	cash gap

Тема 8. Облік виконання бюджету

Семінар 11. Облік доходів та видатків державного і місцевих бюджетів

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Завдання, значення та організація обліку виконання бюджетів.
2. Бухгалтерські документи та реєстри, порядок їхнього складання, перевірки й обробки.
3. План рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів.
4. Облік доходів державного бюджету.
5. Особливості обліку доходів місцевих бюджетів.
6. Облік міжбюджетних відносин.

2. Обговорення кейсів.

Кейс 1. Організація бухгалтерського обліку виконання бюджету.

Завдання: ознайомитися з організацією бухгалтерського обліку виконання бюджету, з'ясувати його особливості, функції та основні завдання; виокремити складові частини (підсистеми) бюджетного обліку та визначити їхнє призначення, навчитися відрізняти та розуміти сутність та роль складових елементів системи бюджетного обліку.

Матеріали: мультимедійний проектор, мережа Internet, картки із завданнями, фліпчарт, папір, маркери.

Інструкція: викладач пропонує для п'яти сформованих підгруп студентів зробити короткі

повідомлення-презентації (до трьох хвилин) за такими темами:

- 1) особливості бухгалтерського обліку виконання бюджетів;
- 2) функції бюджетного обліку;
- 3) підсистеми бюджетного обліку;
- 4) предмет, суб'єкт та об'єкти бюджетного обліку;
- 5) метод бюджетного обліку та його складові елементи.

Презентації подає кожна команда окремо. Після презентації доповідач пропонує сформованим підгрупам учасників стисло (переважно, 3-10 словами) у письмовій формі визначити зміст викладеного матеріалу на розданих аркушах паперу розміром 5×10 см. На виконання цієї роботи виділяють не більше від однієї хвилини, після чого команди шифрують свої відповіді та передають їх доповідачеві. Доповідач фіксує інформацію з аркушів на дошці. Після презентації всіх варіантів учасники обговорюють запропоновані точки зору та відкритим голосуванням обирають найкращу з них. Доповідач оголошує шифр команди, думка якої отримала найбільше голосів.

Закінчення: викладач підсумовує результати роботи команд, визначає кращих доповідачів та слухачів.

Кейс 2. План рахунків бухгалтерського обліку виконання бюджету.

Завдання: ознайомитися із Планом рахунків бухгалтерського обліку виконання бюджету, з'ясувати призначення рахунків відповідного класу та кожного окремого рахунку, вивчити базові бухгалтерські проведення за рахунками.

Матеріали: мультимедійний проектор, картки із завданнями, папір.

Інструкція: викладач дає загальну характеристику Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання бюджету. Кожний учасник тренінгу по черзі обирає одну з карток, на яких на зворотному боці зазначено номери бухгалтерських рахунків. Протягом установленого часу (не більше від двох хвилин) необхідно назвати запропонований рахунок, дати йому загальну характеристику, визначити належність його до відповідного класу (балансові, фінансові, позабалансові та управлінського обліку) та групи (активні, пасивні, активно-пасивні), описати призначення рахунку та назвати основні операції за дебетом і кредитом.

Закінчення: викладач підсумовує результати роботи учасників, називає допущені помилки, визначає кращих доповідачів.

Кейс 3. Бухгалтерський облік операцій виконання бюджету.

Завдання: ознайомитися з базовими операціями бюджетного обліку, набути навички у складанні бухгалтерських проведеннь обліку операцій за доходами, видатками та визначенні результату виконання бюджету.

Матеріали: картки із завданнями, папір.

Інструкція: викладач дає загальне уявлення про порядок здійснення бюджетного обліку. Учасників тренінгу розподіляють на чотири підгрупи, вони формують картки із завданнями одна підгрупа для іншої. Як завдання запропоновано складання бухгалтерських записів за операціями бюджетного обліку. Після цього команди обмінюються картками за годинниковою стрілкою: команда 1 передає картку-завдання команді 2, команда 2 – команді 3, команда 3 – команді 4, команда 4 – команді 1. Командам дають не більше ніж 30 секунд для формування бухгалтерського проведення. Після закінчення встановленого часу учасники знову обмінюються картками із зазначеними на них варіантами відповіді за тими ж правилами, передаючи картки за годинниковою стрілкою. Потім учасники команд ознайомлюються з варіантами відповідей інших команд на поставлені завдання, а лідери команди (чи інші учасники за погодженням (із командою) по черзі оголошують умову завдання та відповідь, що була надана іншою командою, і дають власний коментар щодо правильності такої відповіді. Якщо відповідь є частково чи повністю неправильною, необхідно запропонувати правильний, на думку оцінювача, варіант. За ходом подій уважно спостерігають усі інші учасники, право на оголошення підсумкового результату роботи

підгруп на кожному етапі оцінювання роботи команд мають лідери підгруп, які формували картки із завданнями, та викладач.

Закінчення: викладач підсумовує результати роботи учасників, називає допущені помилки, визначає кращих доповідачів.

3. Тестування.

облік	accounting
бухгалтерський облік виконання бюджету	budget execution accounting
функція контролю	control function
функція нагляду	supervision function
функція узагальнення	generalization function
функція аналізу	analysis function
єдиний казначейський рахунок	single treasury account
система електронних платежів	electronic payment system
особові рахунки	personal accounts

Семінар 12. Облік виконання бюджету

План заняття:

Захист групових проектів.

Складання Звіту про фінансовий стан (баланс) бюджету на підставі даних бухгалтерського обліку.

Завдання: ознайомитися із процедурою складання Звіту про фінансовий стан (баланс) бюджету на підставі даних бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів.

Матеріали: мультимедійний проектор, картки із завданнями, папір.

Інструкція: викладач пояснює базові засади формування Звіту про фінансовий стан (баланс) бюджету на підставі даних бухгалтерського обліку виконання бюджетів. Учасників тренінгу розподіляють на чотири підгрупи та отримують завдання для складання Звіту про фінансовий стан (баланс) державного та місцевого бюджетів. Після виконання завдання кожна з підгруп презентує та пояснює результати своєї роботи.

Закінчення: викладач підсумовує результати роботи учасників, називає допущені помилки, визначає кращих доповідачів.

Тема 9. Звітність про виконання бюджету

Семінар 13. Організація бюджетної звітності

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Поняття, класифікація та принципи складання звітності про виконання бюджету.

2. Звітність розпорядників коштів, які фінансуються із державного та місцевих бюджетів.

3. Звітність одержувачів бюджетних коштів та фондів соціального страхування.
4. Звітність фінансових органів про виконання місцевих бюджетів.
5. Звітність органів ДКСУ про виконання Державного бюджету.
6. Порядок і терміни затвердження річного звіту про виконання Державного бюджету.

2. Обговорення кейсів.

Кейс 1. Знайомство зі складом звітності про виконання Державного бюджету України.

Завдання: закріпити інформацію про склад та терміни складання бюджетної та фінансової звітності про виконання Державного бюджету України.

Матеріали: мультимедійний проектор, банк із назвами форм звітності, папір.

Інструкція: викладач нагадує учасникам про необхідність розрізняти звітність, яку складають розпорядники та отримувачі бюджетних коштів, та звітність про виконання бюджетів, яку складають органи Державної казначейської служби України. Предметом аналізу буде звітність про виконання Державного бюджету України. Для засвоєння її складових форм, розмежування бюджетної та фінансової звітності й періодичності її складання учасників тренінгу розподіляють на чотири підгрупи та пропонують здійснити розподіл наданого переліку форм звітності по двох скринях: 1) бюджетна звітність; 2) фінансова звітність. На другому етапі учасники мають сформулювати в кожній зі скринь по чотири відділення за термінами подання звітності: відділення 1 – місячна та річна звітність; відділення 2 – квартальна та річна звітність; відділення 3 – місячна, квартальна та річна звітність; відділення 4 – річна звітність. Після виконання поставленого завдання студентські колективи доповідають результати своєї роботи; правомірність наповнення скринь і відділень контролює решта студентів та викладач.

Закінчення: викладач підсумовує результати роботи учасників, звертає увагу на допущені помилки та неточності.

Кейс 2. Знайомство зі складом звітності про виконання місцевих бюджетів.

Завдання: закріпити інформацію про склад та періодичність складання бюджетної та фінансової звітності про виконання місцевих бюджетів.

Матеріали: мультимедійний проектор, банк із назвами форм звітності, папір.

Інструкція: викладач нагадує учасникам, що звітність про виконання місцевих бюджетів формують та складають, відповідно до вимог, установлених щодо звітності про виконання Державного бюджету України, і пропонує пригадати склад звітності про виконання Державного бюджету України. Із метою засвоєння складу та з'ясування періодичності складання звітності про виконання місцевих бюджетів, кожному учасникові тренінгу пропонують витягти картку, на якій подано назву форми звітності, та покласти її до однієї із двох скринь: 1) бюджетна звітність; 2) фінансова звітність. Правомірність вибору учасників контролює решта студентів та викладач. На другому етапі учасники мають сформулювати в кожній зі скринь по п'ять відділень за термінами подання звітності: відділення 1 – місячна звітність; відділення 2 – місячна та річна звітність; відділення 3 – місячна, квартальна та річна звітність; відділення 4 – квартальна та річна звітність; відділення 5 – річна звітність.

Закінчення: викладач підсумовує результати роботи учасників, звертає увагу на допущені помилки та неточності.

Кейс 3. Знайомство зі змістом та показниками звітності про виконання бюджетів.

Завдання: ознайомитися з формами бюджетної та фінансової звітності про виконання державного та місцевих бюджетів, навчитися тлумачити зміст показників такої звітності; набути навичок у роботі зі звітністю про виконання Державного бюджету України.

Матеріали: мультимедійний проектор, мережа Internet, вихідні дані для виконання індивідуальних завдань учасниками.

Інструкція: студенти мають пригадати склад бюджетної та фінансової звітності про виконання

державного та місцевих бюджетів. Далі викладач коротко характеризує зміст кожної з форм звітності, їхні особливості та показники, що в них відображають, називає відмінності у складі звітності про виконання державного та місцевих бюджетів. Із метою більш ґрунтовного опанування питання, кожному учаснику пропонують знайти у формах звітності про виконання Державного бюджету України за останній звітний рік значення показників, згідно із запропонованим переліком, зафіксувати їх у звіті, зазначивши назву відповідної форми звітності (відповідних форм звітності), у якій (у яких) міститься цей показник. Це завдання учасники виконують самостійно у вільний час поза межами аудиторії. Для того щоб із ним упоратися, студентам необхідно протягом десяти хвилин аудиторного часу ознайомитися з порядком і вимогами до виконання поставленого завдання та, за потреби, поставити запитання викладачеві. Результати виконаної роботи слід подати в табличній формі та, за потреби, дати необхідні текстові пояснення.

Закінчення: викладач радить учасникам під час виконання завдань за індивідуальними варіантами уважно прочитати інформацію, рекомендовану для ознайомлення, та навчитися трактувати зміст показників, що досліджують.

звітність	reporting
звітність розпорядників коштів	reporting of fund managers
місячні звіти	monthly reports
квартальні звіти	quarterly reports
звітність про виконання місцевих бюджетів	reporting on the implementation of local budgets

Тема 10. Контроль за виконанням бюджету

Семінар 14. Бюджетний контроль

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Сутність та призначення бюджетного контролю.
 2. Органи державного бюджетного контролю в Україні.
 3. Методи бюджетного контролю. Класифікація ревізій.
 4. Порядок проведення та оформлення результатів ревізій.
- 2. Обговорення кейсів.*

Кейс 1. Органи контролю за дотриманням бюджетного законодавства.

Завдання: з'ясувати склад органів, що здійснюють державний контроль за дотриманням бюджетного законодавства, розглянути перелік їхніх повноважень у ході виконання контрольних функцій.

Матеріали: мультимедійний проектор фліпчарт, папір, маркери.

Інструкція: викладач надає учасникам загальну інформацію про базові засади державного фінансового контролю в бюджетному процесі. Далі студентів розподіляють на п'ять груп та на розданих аркушах паперу розміром 5×10 см пропонують зафіксувати перелік органів, що здійснюють державний контроль за дотриманням бюджетного законодавства.

На виконання цієї роботи виділяють не більше від двох хвилин, після чого учасники тренінгу шифрують картки з відповідями та обмінюються ними між собою. Після цього викладач

запрошує до дошки по одному представнику від кожної команди для перенесення інформації з карток на дошку. Учасники тренінгу презентують на дошці результати роботи інших команд, своїх опонентів. Далі відбувається порівняння точок зору всіх команд, пошук однакових, близьких та оригінальних відповідей. Учасники обговорюють отримані результати та визначають найбільш повну та чітку відповідь. Оголошують шифр команди, точку зору якої було визнано найкращою. Після цього розпочинають другий етап роботи. На дошці в один рядок із необхідним відступами фіксують назви органів, що здійснюють державний контроль за дотриманням бюджетного законодавства. Представники команд по черзі тягнуть картки, на яких охарактеризовано певну контрольну функцію певного державного органу. Завдання учасника – прочитати про себе (не вголос) інформацію з картки, підійти до дошки та розмістити таку картку під назвою того органу, який, на думку студента, є відповідальним за виконання зазначеної в картці функції. Правильність відповідей учасників контролює решта студентів та викладач.

Закінчення: викладач підсумовує результати роботи учасників, звертає увагу на часткове дублювання окремих контрольних функцій різними державними органами.

Кейс 2. Порушення бюджетного законодавства та заходи впливу за вчинені бюджетні правопорушення.

Завдання: ознайомитися з потенційним переліком бюджетних правопорушень, з'ясувати передбачену законодавством України відповідальність за їхнє скоєння.

Матеріали: мультимедійний проектор, папір, картки із завданнями.

Інструкція: викладач надає учасникам загальну інформацію про бюджетні правопорушення та відповідальність, передбачену за їхнє скоєння Бюджетним, Цивільним, Кримінальним кодексами України, Кодексом законів про працю України та Кодексом України про адміністративні правопорушення. Далі студентів розподіляють на чотири підгрупи для виконання групових завдань зі встановлення переліку санкцій, що можуть бути застосовані за порушення бюджетного законодавства в ситуаціях, запропонованих для розгляду, визначення умов та порядку їхнього застосування. Після виконання завдань підгрупи обмінюються визначеними результатами, дискутують щодо правомірності ухвалених рішень із притягнення винних осіб до відповідальності та встановлення видів такої відповідальності. Обґрунтованість відповідей учасників контролює викладач.

Закінчення: викладач підсумовує результати роботи учасників, визначає групи, що найкраще впоралися з поставленим завданням.

Кейс 3. Результати здійснення контрольних заходів органами бюджетного та податкового контролю.

Завдання: ознайомитися з результатами роботи органів державного контролю за дотриманням бюджетного й податкового законодавства, проаналізувати виявлені порушення та заходи, ужиті щодо порушників, виявити обсяги незаконно використаних коштів і суми, повернуті контролюючими органами до бюджету.

Матеріали: мультимедійний проектор, мережа Internet, папір.

Інструкція: викладач пропонує для чотирьох сформованих груп студентів підготувати короткі повідомлення-презентації (до трьох хвилин) про результати контрольної діяльності протягом останніх кількох років таких державних органів, як: 1) Рахункова палата України; 2) Державна казначейська служба України; 3) Державна аудиторська служба України; 4) Державна фіскальна служба України.

Закінчення: студенти шляхом голосування визначають кращу презентацію, викладач підсумовує результати роботи команд.

бюджетний контроль	budget control
завдання бюджетного контролю	budget control tasks
суб'єкти бюджетного контролю	subjects of budgetary control

объект бюджетного контролю	object of budgetary control
предмет бюджетного контролю	subject of budgetary control
методы бюджетного контролю	methods of budget control

**ЧАСТИНА 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ОСНОВИ БЮДЖЕТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Тема 1. Сутність та складові бюджетного менеджменту

Семінар 1. Сутність та складові бюджетного менеджменту

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання відповідей, оцінка тестів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Об'єкт, суб'єкти бюджетного менеджменту.
 2. Предмет та завдання бюджетного менеджменту.
 3. Нормативно-правова база бюджетного менеджменту.
 4. Бюджетний кодекс України, як основа визначення засад організації бюджетного процесу.
 5. Взаємозв'язок між складовими бюджетного менеджменту.
- 3. Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Бюджетний менеджмент – це:

- A. сукупність фінансових відносин, що виникають в процесі формування і використання бюджетних коштів;
- B. управління бюджетом;
- C. сукупність прийомів, способів, методів, спрямованих на управління бюджетними потоками і відносинами, які виникають в процесі цього руху;
- D. управління бюджетом та бюджетними потоками.

2. Бюджетна політика – це:

- A. сукупність завдань організації бюджетних взаємовідносин;
- B. довгостроковий курс розрахований на перспективу, що передбачає вирішення глобальних економічних завдань;
- C. сукупність стратегічних та тактичних заходів держави з організації та використання фінансових ресурсів для забезпечення соціально-економічного розвитку країни;
- D. сукупність дій щодо ефективної системи управління бюджетом.

3. Бюджетний механізм – це:

- A. сукупність принципів, методів та форм використання бюджетних коштів, що утворює нормативно-правове регулювання бюджетного процесу;
- B. послідовна реалізація дій, що утворює систему адміністративних та економічних заходів впливу, які базуються на встановлених принципах формування, виконання бюджетів з використанням відповідних їм методів, способів, прийомів, інструментів та ін. елементів управління;
- C. система, яка встановлює порядок бюджетної діяльності у системі бюджетного планування;
- D. послідовна реалізація дій, які базуються на основоположних принципах, цільовій орієнтації,

функціональній діяльності з використанням відповідних їй методів управління та спрямовані на досягнення визначеної мети.

4. Основні напрями бюджетної політики визначає:

- A. Міністерство фінансів України;
- B. Кабінет Міністрів України;
- C. Верховна Рада України;
- D. Комітет Верховної Ради України з питань бюджету.

5. Бюджетна декларація визначає:

- A. концепцію фінансової системи країни;
- B. основні напрями бюджетної політики на наступний бюджетний рік;
- C. класифікацію доходів і видатків бюджету;
- D. фінансово-кредитну політику.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Бюджетний менеджмент: підруч. / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погріщук. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 532 с.
2. Галушка Є. О. Бюджетний менеджмент: навч.-метод. посібник. Чернівці: Книги-ХІІ, 2007. 280 с.
3. Клець Л. Є. Бюджетний менеджмент. навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 640 с.
4. Пантелєєв В.П. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / В. П. Пантелєєв. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 412 с.
5. Федосов В. Бюджетний менеджмент: практикум: навч. посіб. [Федосов В., Кондратюк С., Сафонова Л. та ін.] / За заг. ред. В. М. Федосова. К.: КНЕУ, 2005. 420 с.

Додаткова

6. Закон України «Бюджетний кодекс України» від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page12>.
7. Монаєнко А. та ін. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України [станом на 04.03.2021 р.] / За заг. ред. Монаєнко А. К.: Центр учбової літератури, 2021. 316 с.
8. Чвалюк А. М. Правові основи формування державного бюджету України: монографія. К.: КНТ, 2011. 224 с.

Семінар 2. Головні завдання, функції, права і структура державних органів управління бюджетним процесом

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді, оцінка тестів.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Органи стратегічного управління бюджетом та їхні функції.

2. Органи міжгалузевого оперативного управління бюджетними коштами та їхні функції.

3. Територіальні органи Державної казначейської служби України, головні завдання, функції, права, структура.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. До органів оперативного управління бюджетом в Україні належать:

A. Міністерство фінансів України;

B. Кабінет Міністрів України;

C. Верховна Рада України;

D. усі відповіді вірні.

2. Організацію і здійснення касового виконання державного бюджету здійснюють:

A. органи системи Міністерства фінансів України;

B. Рахункова палата України;

C. Державна аудиторська служба України;

D. Державна казначейська служба України.

3. Організацію і здійснення контролю за своєчасним виконанням бюджету здійснюють:

A. обласні фінансові управління;

B. Рахункова палата України;

C. Державна аудиторська служба України;

D. Державна казначейська служба України.

4. Міністр фінансів України призначається на посаду та звільняється з посади:

A. Верховною Радою України;

B. Президентом України;

C. Прем'єр-міністром України;

D. колегією Міністерства фінансів.

5. Які функції НЕ виконує Державна казначейська служба України у касовому обслуговуванні бюджетів за доходами?

A. відкриття бюджетних рахунків;

B. облік доходів бюджетів;

C. установлення строків сплати податків;

D. розподіл платежів між бюджетами.

4. *Підготуйте доповідь.*

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Бюджетний менеджмент: підруч. / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погріщук. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 532 с.

2. Галушка Є. О. Бюджетний менеджмент: навч.-метод. посібник. Чернівці: Книги-ХІІ, 2007. 280 с.

3. Клець Л. Є. Бюджетний менеджмент. навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 640 с.
4. Федосов В. Бюджетний менеджмент: практикум: навч. посіб. [Федосов В., Кондратюк С., Сафонова Л. та ін.] / За заг. ред. В. М. Федосова. К.: КНЕУ, 2005. 420 с.
5. Пантелєєв В.П. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / В. П. Пантелєєв. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 412 с.

Додаткова

6. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. №375. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF#Text>.
7. Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 №215. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF>
8. Про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF#Text>.
9. Мельник М. П. Економічні механізми у діяльності державного казначейства: монографія / М. П. Мельник. КНТЕУ. К.: Книга, 2007. 252 с.
10. Стоян, В. І. Казначейська система : підручник / В. І. Стоян, О. С. Даневич, М. Й. Мац; за заг. ред. А. І. Крисоватого. 3-тє вид., змін. і доп. К. : ЦУЛ, 2014. 868 с.
11. Юрій С. І., Стоян В. І., Даневич О. С. Казначейська система: підручник. 2-ге вид., змін. і доп. Тернопіль: Карт-бланш, 2006. 818 с.

Семінар 3. Головні завдання, функції, права і структура місцевих органів оперативного управління бюджетним процесом

Методи контролю: усне опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінка тестів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Порядок взаємодії органів бюджетного управління.
 2. Місцеві фінансові органи, їхні функції, права і структура.
 3. Система органів галузевого управління бюджетними коштами.
- 3. Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Положення про Державну службу фінансового моніторингу України затверджується:

- А. Президентом України;
- В. Верховною Радою України;
- С. Кабінетом Міністрів України;

D. Міністерством фінансів України.

2. Основними завданнями Державної аудиторської служби України є:

A. реалізація державної політики у сфері державного фінансового контролю;

B. внесення на розгляд Міністра фінансів пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сфері державного фінансового контролю;

C. здійснення державного фінансового контролю, спрямованого на оцінку ефективного, законного, цільового, результативного використання та збереження державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, досягнення економії бюджетних коштів;

D. всі відповіді вірні.

3. Голову Держфінмоніторингу України призначає та звільняє з посади:

A. Президент України;

B. Верховна Рада України;

C. Кабінет Міністрів України;

D. Рахункова палата України.

4. Для реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, або фінансування тероризму, в Україні створена:

A. Державна фіскальна служба України;

B. Державна казначейська служба України;

C. Державна фінансова інспекція України;

D. Державна служба фінансового моніторингу України.

5. Рахункова палата здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням від імені:

A. Державної казначейської служби України;

B. Верховної Ради України;

C. Міністерства фінансів України;

D. Національного інституту стратегічних досліджень.

6. Організацію, повноваження і порядок діяльності Рахункової палати визначає:

A. Регламент Верховної Ради України;

B. Господарський кодекс України;

C. Конституція України;

D. Податковий кодекс України.

7. Діяльність Рахункової палати ґрунтується на принципах:

A. законності, незалежності;

B. об'єктивності, безсторонності;

C. гласності та неупередженості;

D. всі відповіді вірні.

8. Хто очолює Рахункову палату України?

A. голова;

B. керівник;

C. завідувач;

D. директор.

9. Рахункова палата в межах повноважень здійснює контроль за:

A. станом державного боргу та гарантованого державою боргу, порядком утворення, обслуговування і погашення таких боргів;

- В. дефіцитом (профіцитом) державного бюджету та джерелами фінансування державного бюджету;
- С. цільовим і ефективним використанням та своєчасним поверненням кредитів (позик., залучених державою до спеціального фонду державного бюджету);
- Д. всі відповіді вірні.
4. Підготуйте доповідь.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Бюджетний менеджмент: підруч. / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погріщук. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 532 с.
2. Галушка Є. О. Бюджетний менеджмент: навч.-метод. посібник. Чернівці: Книги-ХІІ, 2007. 280 с.
3. Клець Л. Є. Бюджетний менеджмент. навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 640 с.
4. Пантелєєв В.П. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / В. П. Пантелєєв. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 412 с.
5. Федосов В. Бюджетний менеджмент: практикум: навч. посіб. [Федосов В., Кондратюк С., Сафонова Л. та ін.] / За заг. ред. В. М. Федосова. К.: КНЕУ, 2005. 420 с.

Додаткова

6. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 6 грудня 2019 р. №361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#top>.
7. Про затвердження Положення про Державну службу фінансового моніторингу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2015 р. № 537. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2015-%D0%BF#Text>.
8. Про утворення Державної аудиторської служби України : постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 р. № 868. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/868-2015-%D0%BF>.
9. Про Рахункову палату : Закон України від 02.07.2015 р. № 576-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/576-19>.
10. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
11. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 р. №586-XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.

Семінар 4. Бюджетне планування

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінка тестів.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Організаційні засади планування бюджету.

2. Методи бюджетного планування. Рівні бюджетного планування.

3. Управлінські рішення та їхня роль у бюджетному менеджменті на етапі прогнозних розрахунків доходів і видатків бюджету.

4. Бюджетне прогнозування як інструмент фінансового управління.

5. Основи кошторисного планування.

3. *Проаналізуйте кейс та підготуйтеся до його обговорення.*

4. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Бюджетний процес – це:

А. складання проекту бюджету, розгляд бюджету, затвердження бюджету, виконання бюджету, подання і затвердження звітності про виконання бюджету;

В. розпис доходів і видатків держави, який затверджується органами законодавчої влади;

С. регламентований законодавством порядок складання, розгляду, затвердження бюджетів, їх виконання і контроль за їх виконанням, затвердження звітів про виконання бюджетів, що входять до бюджетної системи України;

Д. план формування централізованого фонду грошових коштів та його використання з метою виконання державою її функцій.

2. Бюджетне планування – це:

А. складання, затвердження і виконання бюджету;

В. визначення завдань і цілей, збір і аналіз інформації, розробка рекомендацій для оптимізації рішень;

С. прогноз економічного і соціального розвитку держави;

Д. процес складання, розгляду та затвердження бюджету.

3. Бюджетний регламент – це:

А. документ, в якому визначаються порядок і терміни складання, розгляду і затвердження бюджету, а також: організація його виконання;

В. період складання, розгляду і затвердження бюджету;

С. організація, правове регламентування і планування бюджетного процесу;

Д. інструмент перерозподілу фінансових ресурсів держави.

4. Бюджетна резолюція приймається:

А. Рахунковою палатою Верховної Ради до 15 серпня;

В. Кабінетом Міністрів до 15 червня;

С. парламентом до 15 червня;

Д. Верховною Радою до 1 травня.

5. Розгляд попередніх проектів зведеного і державного бюджетів проводиться:

А. Кабінетом Міністрів до 15 серпня;

В. Кабінетом Міністрів до 15 вересня;

С. Міністерством фінансів до 15 серпня;

Д. Верховною Радою до 15 вересня.

6. Перший етап бюджетного планування (січень-березень) передбачає ...

- A. формування напрямів бюджетної політики на наступний рік;
- B. визначення попередніх показників бюджету;
- C. розроблення сценаріїв бюджетної політики;
- D. усе перелічене.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Бюджетний менеджмент: підруч. / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погріщук. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 532 с.
2. Галушка Є. О. Бюджетний менеджмент: навч.-метод. посібник. Чернівці: Книги-ХІІ, 2007. 280 с.
3. Клець Л. Є. Бюджетний менеджмент. навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 640 с.
4. Пантелєєв В.П. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / В. П. Пантелєєв. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 412 с.
5. Федосов В. Бюджетний менеджмент: практикум: навч. посіб. [Федосов В., Кондратюк С., Сафонова Л. та ін.] / За заг. ред. В. М. Федосова. К.: КНЕУ, 2005. 420 с.

Додаткова

6. Александров В. Т. Планування, облік, звітність, контроль у бюджетних установах, державне замовлення та державні закупівлі. [Александров В. Т., Ворона О. І., Германчук П. К. та ін.]. К.: АВТ, 2004. 593 с. (Інтегрований комплекс).
7. Дем'янишин В. Г. Теоретична концептуалізація та практична реалізація бюджетної доктрини України: монографія / Дем'янишин В. Г. Тернопіль: ТНЕУ, 2008. 496 с.
8. Запатріна І. В. Бюджетний механізм бюджетного зростання: монографія. К.: НІОС, 2007. 488 с.
9. Лагутін В. Д. Бюджетна та монетарна політика: координація в трансформаційній економіці: монографія / В. Д. Лагутін. К.: КНТЕУ, 2007. 248 с.
10. Лук'янченко І. Системне моделювання показників бюджетної системи України: принципи та інструменти: монографія. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2004. 542 с.
11. Мінченко М. В., Планування та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів / Мінченко М. В., Чижів Л. П., Фролков А. В. Суми: Університетська книга, 2004. 442 с.

Семінар 5. Бюджетний процес

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Розгляд проекту державного бюджету в Кабінеті Міністрів України.
2. Затвердження державного бюджету. Закон про Державний бюджет України, його зміст.
3. Порядок складання, розгляду і затвердження місцевих бюджетів.
4. Зміст проектів рішень про місцевий бюджет та матеріалів що до нього додаються.
5. Затвердження місцевих бюджетів.

3. Проаналізуйте кейси та підготуйтеся до обговорення.

4. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Державний бюджет затверджується:

- A. парламентом;
- B. представницьким органом влади;
- C. Міністерством фінансів;
- D. Рахунковою палатою Верховної Ради.

2. Кошториси бюджетних установ бувають:

- A. стратегічні, тактичні;
- B. індивідуальні, загальні, зведені;
- C. постійні, змінні;
- D. матеріальні, фінансові.

3. Пряма форма громадського бюджетного контролю забезпечується:

- A. політичним вибором громадян;
- B. публікацією у пресі бюджетної резолюції;
- C. оприлюдненням проектів бюджетів і звітів про їх виконання;
- D. правильні відповіді B) і C).

4. Облік виконання бюджету характеризує:

- A. стан бюджетної дисципліни за наслідками року;
- B. хід виконання бюджету на звітну дату;
- C. стан об'єкта управління бюджетним процесом;
- D. стан об'єкта управління на всіх стадіях бюджетного процесу.

5. Касове виконання місцевих бюджетів здійснюють:

- A. органи державного казначейства;
- B. місцеві фінансові органи;
- C. фінансові управління місцевих адміністрацій;
- D. правильні відповіді B) і C).

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Бюджетний менеджмент: підруч. / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погріщук. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 532 с.
2. Галушка Є. О. Бюджетний менеджмент: навч.-метод. посібник. Чернівці: Книги-ХІІ, 2007. 280 с.
3. Клець Л. Є. Бюджетний менеджмент. навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 640 с.
4. Пантелєєв В.П. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / В. П. Пантелєєв. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 412 с.
5. Федосов В. Бюджетний менеджмент: практикум: навч. посіб. [Федосов В., Кондратюк С., Сафонова Л. та ін.] / За заг. ред. В. М. Федосова. К.: КНЕУ, 2005. 420 с.

Додаткова

6. Деркач М. І., Гордєєва Л. П. Бюджет та бюджетний процес в Україні: навч. посібник. Дніпропетровськ: Пороги, 2008. 253 с.
7. Лопушняк Г. С. Системи забезпечення та технології бюджетного процесу: навч.-метод. посібник / Лопушняк Г. С., Дем'янишин В. Г. Тернопіль: Економічна думка, 2006. 175 с.
8. Павлюк К. В. Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України: монографія. К: НДФІ, 2006. 584 с.
9. Управління міським бюджетом за програмно-цільовим методом. Посібник для органів місцевого самоврядування / Проект «Реформа місцевих бюджетів в Україні», RTI International. К.: 2005. 56 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ ТА БЮДЖЕТНИЙ КОНТРОЛЬ (рівень місцевих бюджетів)

Семінар 6. Організація виконання бюджету

Методи контролю: усне опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 1. Органи, що забезпечують виконання бюджету, розподіл функцій між ними.
 2. Розрахунки юридичних і фізичних осіб з бюджетом.
 3. Процедура відкриття рахунків в органах Державної казначейської служби України.
3. *Проаналізуйте кейси та підготуйтеся до обговорення.*

4. Підготувати доповідь.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Бюджетний менеджмент: підруч. / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погріщук. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 532 с.
2. Галушка Є. О. Бюджетний менеджмент: навч.-метод. посібник. Чернівці: Книги-ХІІ, 2007. 280 с.
3. Клець Л. Є. Бюджетний менеджмент. навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 640 с.
4. Пантелеев В.П. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / В. П. Пантелеев. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 412 с.
5. Федосов В. Бюджетний менеджмент: практикум: навч. посіб. [Федосов В., Кондратюк С., Сафонова Л. та ін.] / За заг. ред. В. М. Федосова. К.: КНЕУ, 2005. 420 с.

Додаткова

6. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
7. Загорський В.С. Бюджетна система та оподаткування в Україні: проблеми розвитку: монографія. Харків: ВД «ДНЖЕК», 2008. 228 с.
8. Музика О. А. Неподаткові доходи місцевих бюджетів України (фінансово-правове дослідження): Монографія. К.: Атіка, 2006. 256 с.
9. Парій-Сергеєнко Є.. Удосконалення державного механізму управління формуванням та використанням місцевих бюджетів в Україні: підручник. Х.: ХНЕУ. 2005. 243 с.
10. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: навч. посіб. К.: Знання, вид., 2006. 608 с.
11. Прогнозування податкових надходжень в перехідній економіці: проблеми методології та організації: монографія / Під ред. д. е. н. Ніколаєва В.П. К.: «МП Леся», 2006. 320 с.
10. Юшко С. В. Бюджетний менеджмент: формування компетентностей на основі тренінгу : навчальний посібник : [Електронне видання] / С. В. Юшко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 255 с.

Семінар 7. Виконання бюджету за доходами

Методи контролю: усне опитування, спостереження за участю в дискусії.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Основні документи, що застосовують у процесі виконання бюджету.
2. Організація виконання дохідної частини бюджетів різних рівнів.
3. Проаналізуйте кейси та підготуйтеся до обговорення.
4. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Виконання бюджету – це:

- A. забезпечення повного і своєчасного надходження доходів по кожному джерелу та безперервне фінансування усіх передбачених бюджетом заходів;
- B. забезпечення повного і своєчасного надходження доходів по кожному джерелу;
- C. безперервне фінансування усіх передбачених бюджетом заходів;
- D. мобілізація резервів, контроль за законністю, правильністю та цільовим використанням бюджетних коштів.

2. Загальне керівництво організацією та управлінням виконанням державного бюджету здійснює:

- A. Кабінет Міністрів України;
- B. Міністерство фінансів України;
- C. Державна казначейська служба України;
- D. немає правильної відповіді.

3. Виконання дохідної частини Державного бюджету покладено на наступні органи:

- A. Державну фіскальну службу України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України;
- B. Міністерство фінансів України, Державну казначейську службу України, Рахункову палату України;
- C. Міністерство фінансів України, Державну казначейську службу, Державну фіскальну службу України, банківські установи;
- D. Міністерство фінансів України, НБУ та установи банківської системи, Державну казначейську службу України.

4. Організація виконання дохідної частини бюджету покладена на:

- A. Кабінет Міністрів України;
- B. Міністерство фінансів України;
- C. Державна казначейська служба України;
- D. немає правильної відповіді.

5. Організація складання розпису доходів і видатків не передбачає наступних відповідальних:

- A. Кабінет Міністрів України;
- B. Міністерство фінансів України;
- C. Державна казначейська служба України;
- D. Рахункова палата України.

6. Організація внесення змін до розпису доходів і видатків передбачає наступних відповідальних:

- A. головні розпорядники бюджетних коштів;
- B. підрозділи Міністерства фінансів України;
- C. Державна казначейська служба України;
- D. усі перелічені вище.

7. Відповідно до Бюджетного кодексу, доходи бюджету – це:

- A. економічні відносини, що виникають у державі з підприємствами та громадянами в процесі формування централізованого бюджетного фонду;

- В. економічні відносини, що виникають в державі з підприємствами та громадянами з приводу перерозподілу національного доходу;
- С. податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за адміністративні послуги, власні надходження бюджетних установ);
- Д. доходи, які знеособлюються при зарахуванні їх до бюджету та використовуються для забезпечення фінансовими ресурсами загальних видатків.

8. До принципів формування доходів бюджету належать:

- А. фіскальна ефективність і соціальна справедливість;
- В. справедливість і неупередженість;
- С. принцип ефективності та результативності;
- Д. субсидіарність, публічність та прозорість.

9. Склад і розміри відрахувань від загальнодержавних податків, які надходять у місцеві бюджети, визначаються:

- А. Верховною Радою України;
- В. Кабінетом Міністрів України;
- С. Міністерством фінансів України;
- Д. Державною фіскальною службою України.

10. Розписи доходів і видатків міських бюджетів складають:

- А. фінансові управління обласних держадміністрацій;
- В. фінансові управління міських держадміністрацій;
- С. фінансові відділи селищної ради;
- Д. фінансові відділи міської держадміністрації.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Бюджетний менеджмент: підруч. / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погріщук. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 532 с.
2. Галушка Є. О. Бюджетний менеджмент: навч.-метод. посібник. Чернівці: Книги-ХІІ, 2007. 280 с.
3. Клець Л. Є. Бюджетний менеджмент. навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 640 с.
4. Пантелєєв В.П. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / В. П. Пантелєєв. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 412 с.
5. Федосов В. Бюджетний менеджмент: практикум: навч. посіб. [Федосов В., Кондратюк С., Сафонова Л. та ін.] / За заг. ред. В. М. Федосова. К.: КНЕУ, 2005. 420 с.

Додаткова

6. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
7. Загорський В.С. Бюджетна система та оподаткування в Україні: проблеми розвитку: монографія. Харків: ВД «ДНЖЕК», 2008. 228 с.
8. Музика О. А. Неподаткові доходи місцевих бюджетів України (фінансово-правове дослідження): Монографія. К.: Атіка, 2006. 256 с.

9. Парій-Сергєєнко Є.. Удосконалення державного механізму управління формуванням та використанням місцевих бюджетів в Україні: підручник. Х.: ХНЕУ. 2005. 243 с.
10. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: навч. посіб. К.: Знання, вид., 2006. 608 с.
11. Прогнозування податкових надходжень в перехідній економіці: проблеми методології та організації: монографія / Під ред. д. е. н. Ніколаєва В.П. К.: «МП Леся», 2006. 320 с.
12. Юшко С. В. Бюджетний менеджмент: формування компетентностей на основі тренінгу : навчальний посібник : [Електронне видання] / С. В. Юшко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 255 с.

Семінар 8. Організація бюджетного фінансування

Методи контролю: усне опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
Бюджетне призначення, як повноваження що надане головному розпоряднику бюджетних коштів та бюджетні зобов'язання що беруться розпорядниками коштів та проведення видатків.
3. *Проаналізуйте кейси та підготуйтеся до обговорення.*
4. *Підготуйте доповідь.*

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Бюджетний менеджмент: підруч. / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погріщук. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 532 с.
2. Галушка Є. О. Бюджетний менеджмент: навч.-метод. посібник. Чернівці: Книги-ХІІ, 2007. 280 с.
3. Клець Л. Є. Бюджетний менеджмент. навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 640 с.
4. Пантелєєв В.П. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / В. П. Пантелєєв. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 412 с.
5. Федосов В. Бюджетний менеджмент: практикум: навч. посіб. [Федосов В., Кондратюк С., Сафонова Л. та ін.] / За заг. ред. В. М. Федосова. К.: КНЕУ, 2005. 420 с.

Додаткова

6. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів» від 23.08.2012 р. №938 (зі змінами та доповненнями).
7. Наказ Міністерства фінансів України «Положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності» від 28.12.2009 р. № 1541 (зі змінами та доповненнями).
8. Наказ Міністерства фінансів України «Про бюджетну класифікацію» від 14.01.2011 р. №11 (зі змінами та доповненнями).
9. Наказ Міністерства фінансів України «Про паспорти бюджетних програм» від 29.12.2002 р. № 1098 (зі змінами та доповненнями).
10. Наказ Міністерства фінансів України «Про результативні показники бюджетної програми» від 10.12.2010 р. № 1536 (зі змінами та доповненнями).
11. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку формування Єдиного реєстру розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів» від 22.12.2011 р. №1691 (зі змінами та доповненнями).

Семінар 9. Виконання бюджету за видатками

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
Взаємні розрахунки між бюджетами, причини їх виникнення та порядок проведення. Документообіг.
3. *Проаналізуйте кейси та підготуйтеся до обговорення.*
4. *Підготуватися до тестування.*

1. Сутність касового виконання бюджету полягає у:

- A. розподілі обов'язків та відповідальності між органами Державної казначейської та розпорядниками і одержувачами бюджетних коштів в процесі виконання Державного бюджету України за видатками;
- B. організації взаємовідносин між органами Державної казначейської служби та установами, підприємствами;
- C. контролі за використанням бюджетних коштів протягом бюджетного періоду;
- D. фінансуванні витрат бюджетних установ відповідно до затверджених кошторисів.

2. Державна казначейська служба України здійснює платежі за дорученням розпорядників бюджетних коштів у разі:

- A. наявності бюджетного зобов'язання для відповідного платежу у бухгалтерському обліку виконання держбюджету;
- B. відповідності напрямів витрачання бюджетних коштів бюджетному асигнуванню;
- C. залишку невикористаних бюджетних асигнувань у розпорядника бюджетних коштів;

D. усі відповіді правильні.

3. При зміні юридичної адреси або інших реквізитів розпорядник коштів зобов'язаний:

A. у місячний термін в письмовій формі повідомити нові дані органу Державної казначейської служби України;

B. негайно в письмовій формі повідомити нові дані органу Державної казначейської служби України;

C. у тижневий термін в письмовій формі повідомити нові дані органу Державної казначейської служби України;

D. усі відповіді неправильні.

4. Бюджетні кошти, які знаходяться на розрахунковому рахунку розпорядників коштів, використовуються ними відповідно до:

A. Бюджетної класифікації;

B. затверджених норм;

C. затверджених асигнувань та лімітів видатків;

D. результатів виконання бюджетів.

5. Оборотний залишок бюджетних коштів встановлюється від видатків загального фонду державного бюджету у розмірі не більше:

A. 1%;

B. 2%;

C. 5%;

D. 10%.

6. Реєстраційні рахунки розпорядникам бюджетних коштів відкриваються:

A. в органах Державної казначейської служби України;

B. у Національному банку України;

C. у державному спеціалізованому комерційному Ощадному банку України;

D. у фінансовому відділі.

7. Реєстраційні рахунки відкриваються розпорядникам бюджетних коштів для обліку:

A. видатків;

B. доходів;

C. трансфертів;

D. усі відповіді правильні.

8. Кому відкривається реєстраційний рахунок?

A. розпорядникам та одержувачам бюджетних коштів;

B. Державній казначейській службі України;

C. підприємствам, організаціям, установам, що займаються підприємницькою діяльністю;

D. фізичним особам.

9. У разі виявлення правопорушень Державна казначейська служба України може вчинити такі дії до розпорядників бюджетних коштів, яким видані відповідні бюджетні асигнування:

A. обмежити бюджетні асигнування;

B. вилучити бюджетні кошти з рахунку до відповідного бюджету;

C. призупинити операції з бюджетними коштами;

D. блокувати витрати бюджетних коштів.

10. Для отримання готівки для виплати заробітної плати установа подає такі документи:

- A. заявку на видачу готівки та платіжне доручення на перерахування сум податку на доходи фізичних осіб і сум нарахувань Єдиного соціального внеску;
- B. відомість на виплату заробітної плати;
- C. довіреність на отримання готівки;
- D. всі відповіді правильні.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Бюджетний менеджмент: підруч. / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погріщук. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 532 с.
2. Галушка Є. О. Бюджетний менеджмент: навч.-метод. посібник. Чернівці: Книги-ХІІ, 2007. 280 с.
3. Клець Л. Є. Бюджетний менеджмент. навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 640 с.
4. Пантелєєв В.П. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / В. П. Пантелєєв. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 412 с.
5. Федосов В. Бюджетний менеджмент: практикум: навч. посіб. [Федосов В., Кондратюк С., Сафонова Л. та ін.] / За заг. ред. В. М. Федосова. К.: КНЕУ, 2005. 420 с.

Додаткова

6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ» від 28 лютого 2002 р. № 228 (зі змінами та доповненнями).
7. Про затвердження Положення про єдиний казначейський рахунок: Наказ Державного казначейства України від 26.06.2002 р. № 122 (зі змінами та доповненнями).
8. Про затвердження Порядку казначейського обслуговування доходів та інших надходжень державного бюджету: Наказ Міністерства фінансів України від 29.01.2013 р. №43 (зі змінами та доповненнями).
9. Юшко С. В. Бюджетний менеджмент: формування компетентностей на основі тренінгу : навчальний посібник : [Електронне видання] / С. В. Юшко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 255 с.

Семінар 10. Особливості міжбюджетних відносин

Методи контролю: усне та письмове опитування, спостереження за участю в дискусії.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Централізація й децентралізація бюджетного процесу: переваги та недоліки.
2. Покриття тимчасових касових розривів місцевих бюджетів.
3. Проаналізуйте кейси та підготуйтеся до обговорення.
4. Підготуватися до тестування.

1. Міжбюджетні відносини – це:

А. запровадження механізму фінансового вирівнювання спроможності місцевих бюджетів за рівнем надання бюджетних послуг, з використанням формульного підходу до обчислення обсягу міжбюджетних трансфертів із застосуванням фінансового нормативу бюджетної забезпеченості у розрахунку на одного мешканця чи споживача послуг та індексу відносної податкоспроможності;

В. сукупність правовідносин між державою, Автономною республікою Крим та місцевим самоврядуванням щодо розмежування фінансових ресурсів між видами бюджетів та органів влади для забезпечення виконання функцій, передбачених Конституцією України та законами України;

С. щорічний плановий перерозподіл загальнодержавних централізованих фінансових ресурсів між ланками бюджетної системи з метою збалансування усіх бюджетів за обсягом, необхідним для виконання місцевими органами управління своїх функцій;

Д. сукупність соціально-економічних відносин між державою, АР Крим та місцевим самоврядуванням щодо розмежування фінансових ресурсів між видами бюджетів та органів влади для забезпечення виконання функцій, передбачених Конституцією України та законами України.

2. Діюча в Україні система міжбюджетних відносин заснована на моделі бюджетного федералізму, що використовується при формуванні міжбюджетних відносин, яка має назву:

- А. централізована;
- В. децентралізована;
- С. змішана;
- Д. перехідна.

3. Невтручання держави у бюджетний процес на регіональному рівні, надання фінансової автономії органам місцевого самоврядування є формою регулювання бюджету, яка отримала назву:

- А. централізована;
- В. децентралізована;
- С. змішана;
- Д. комбінована.

4. Бюджетне регулювання видатків здійснюється наступними методами:

А. відсоткових відрахувань від територіальних надходжень загальнодержавних податків до місцевих бюджетів і бюджетних позичок;

В. відсоткових відрахувань від територіальних надходжень загальнодержавних податків до місцевих бюджетів і шляхом здійснення взаємних горизонтальних розрахунків;

С. відсоткових відрахувань від територіальних надходжень загальнодержавних податків до місцевих бюджетів і міжбюджетних трансфертів;

Д. відсоткових відрахувань із загального фонду бюджету до спеціального і фінансового вирівнювання.

5. Причинами територіальних відмінностей формування доходів бюджетів місцевого самоврядування є:

- A. економічні, демографічні, природно-кліматичні, насиченість транспортних сполучень та соціально-побутова інфраструктура;
- B. економічні, політичні, екологічні, наявність транспортної мережі, стан об'єктів спільного користування;
- C. економічні, соціальні, військові, фінансово-кредитні, природно-кліматичні, демографічні;
- D. економічні, природно-кліматичні, екологічні, транспортні, демографічні, страхові, фіскальні.

6. Бюджетне регулювання доходів – це:

- A. надання коштів із загальнодержавних дохідних джерел, що закріплені за бюджетами вищих рівнів, бюджетам нижчих рівнів з метою їх збалансування на необхідному для виконання планів економічного та соціального розвитку певної території рівні;
- B. запровадження механізму фінансового вирівнювання спроможності місцевих бюджетів за рівнем надання бюджетних послуг, з використанням формульного підходу до обчислення обсягу міжбюджетних трансфертів із застосуванням фінансового нормативу бюджетної забезпеченості у розрахунку на одного мешканця чи споживача послуг та індексу відносної податкоспроможності;
- C. запровадження механізму фінансового вирівнювання спроможності місцевих бюджетів за рівнем надання бюджетних послуг, з використанням формульного підходу до обчислення обсягу міжбюджетних трансфертів із застосуванням фінансового нормативу бюджетної забезпеченості у розрахунку на одного мешканця чи споживача послуг та індексу відносної податкоспроможності;
- D. сукупність правовідносин між державою, Автономною республікою Крим та місцевим самоврядуванням щодо розмежування фінансових ресурсів між видами бюджетів та органів влади для забезпечення виконання функцій, передбачених Конституцією України та законами України.

7. Вертикальне бюджетне регулювання реалізується у формі:

- A. надання дотацій місцевим бюджетам;
- B. надання субвенцій місцевим бюджетам;
- C. здійснення місцевих запозичень;
- D. забезпечення необхідними дохідними джерелами відповідно до законодавчого закріплення конкретних доходів за відповідними ланками бюджетної системи.

8. Горизонтальне бюджетне регулювання реалізується у формі:

- A. розмежування видаткових бюджетних повноважень щодо фінансування окремих галузей, програм, об'єктів;
- B. усунення розбіжностей між рівнями бюджетної забезпеченості в розрізі місцевих бюджетів шляхом фінансового вирівнювання;
- C. здійснення місцевих запозичень;
- D. забезпечення необхідними дохідними джерелами відповідно до законодавчого закріплення конкретних доходів за відповідними ланками бюджетної системи.

9. Трансферти – це:

- A. кошти, одержані під відсотки на основі повернення;
- B. кошти, одержані на безоплатній та безповоротній основі;
- C. кошти, одержані на умовах повернення, платності і строковості;
- D. немає правильної відповіді.

10. Кошти за міжбюджетними трансфертами:

- A. передаються безповоротно;
- B. передаються з поверненням, але без оплати;
- C. передаються з поверненням + сплата пільгового %;

D. передаються з поверненням + сплата ринкового %.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Бюджетний менеджмент: підруч. / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погріщук. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 532 с.
2. Галушка Є. О. Бюджетний менеджмент: навч.-метод. посібник. Чернівці: Книги-ХІІ, 2007. 280 с.
3. Клець Л. Є. Бюджетний менеджмент. навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 640 с.
4. Пантелєєв В.П. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / В. П. Пантелєєв. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 412 с.
5. Федосов В. Бюджетний менеджмент: практикум: навч. посіб. [Федосов В., Кондратюк С., Сафонова Л. та ін.] / За заг. ред. В. М. Федосова. К.: КНЕУ, 2005. 420 с.

Додаткова

6. Зайчикова В. В. Місцеві фінанси України та Європейських країн / В. В. Зайчикова. К.: НДФІ, 2007. 299 с.
7. Луніна І. О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин: Монографія. К.: Наукова думка. 2006. 432 с.
8. Музика О. А. Неподаткові доходи місцевих бюджетів України (фінансово-правове дослідження): Монографія. К.: Атіка, 2006. 256 с.
9. Юшко С. В. Бюджетний менеджмент: формування компетентностей на основі тренінгу : навчальний посібник : [Електронне видання] / С. В. Юшко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 255 с.

Семінар 11. Облік доходів та видатків державного і місцевих бюджетів

Методи контролю: усне опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 1. Облік виконання бюджету як складова бухгалтерського обліку.
 2. Облік бюджетних зобов'язань і видатків розпорядників бюджетних коштів по державному бюджету.
 3. Облік бюджетних зобов'язань і видатків розпорядників бюджетних коштів по місцевих бюджетах.
 4. Визначення результатів виконання державного бюджету.

5. Особливості визначення результатів виконання місцевих бюджетів.

3. Проаналізуйте кейси та підготуйтеся до обговорення.

4. Підготуйте доповідь.

5. Підготуватися до тестування.

1. Бюджетний облік є підсистемою обліку:

- A. бухгалтерського;
- B. фінансового;
- C. оперативного;
- D. управлінського.

2. Нормативно-правове регулювання з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі здійснюється:

- A. Міністерством фінансів України;
- B. Національним банком України;
- C. Казначейством України;
- D. Державною аудиторською службою України.

3. Бюджетний облік призначений для:

- A. реєстрації даних про майно установи, джерела його фінансування;
- B. накопичення даних про доходи, видатки, фінансування бюджетів;
- C. забезпечення керівництва оперативною інформацією щодо руху бюджетних коштів;
- D. усі відповіді вірні.

4. Метою бухгалтерського обліку виконання бюджетів є:

- A. надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати виконання та рух грошових коштів бюджетів;
- B. повне, своєчасне і достовірне відображення процесу виконання державного бюджету;
- C. застосування програмного забезпечення, за допомогою якого в автоматизованому режимі здійснюються накопичення, обробка, систематизація та передача інформації користувачам;
- D. немає вірної відповіді.

5. Основним завданням бюджетного обліку і звітності є:

- A. надання користувачам повної, правдивої інформації про фінансовий стан, результати виконання та рух грошових коштів бюджетів для прийняття рішень;
- B. повне, своєчасне і достовірне відображення процесу виконання державного бюджету;
- C. застосування програмного забезпечення, за допомогою якого в автоматизованому режимі здійснюються накопичення, обробка, систематизація та передача інформації користувачам;
- D. забезпечення керівництва оперативною інформацією щодо руху бюджетних коштів .

6. Забезпечення всіх рівнів управління бюджетом необхідною інформацією про рух бюджетних коштів з метою оцінки їх використання є наступна функція обліку:

- A. управлінська;
- B. контрольна;
- C. інформаційна;
- D. забезпечувальна.

7. Предметом бюджетного обліку є:

- A. процес виконання державного бюджету, який віддзеркалює один із аспектів розширеного відтворення, а саме розподілу і перерозподілу національного доходу;
- B. сукупність прийомів, які використовуються для одержання необхідних даних щодо

виконання бюджету, використання коштів;
С. дані про виконання бюджету за поточний рік і попередні періоди;
D. прибуткова і витратна частини бюджету, кошториси витрат на утримання установ, організацій та інші заходи, фінансовані з бюджету.

8. Об'єктами обліку виконання бюджету є:

- A. фінансові ресурси бюджету;
- B. кошти розпорядників бюджетних коштів;
- C. результат виконання бюджету;
- D. усі відповіді вірні.

9. Не є об'єктом обліку виконання бюджету:

- A. видатки;
- B. нарахування зносу необоротних активів;
- C. планові показники бюджетів;
- D. оплата рахунків.

10. До принципів обліку виконання бюджету відносять:

- A. суттєвість, ритмічність, субординація, своєчасність;
- B. повнота, обережність, консолідація, динамічність;
- C. достовірність, законність, безперервність, своєчасність;
- D. законність, відкритість, пропорційність, сталість.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Бюджетний менеджмент: підруч. / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погріщук. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 532 с.
2. Галушка Є. О. Бюджетний менеджмент: навч.-метод. посібник. Чернівці: Книги-ХІІ, 2007. 280 с.
3. Клець Л. Є. Бюджетний менеджмент. навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 640 с.
4. Пантелєєв В.П. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / В. П. Пантелєєв. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 412 с.
5. Федосов В. Бюджетний менеджмент: практикум: навч. посіб. [Федосов В., Кондратюк С., Сафонова Л. та ін.] / За заг. ред. В. М. Федосова. К.: КНЕУ, 2005. 420 с.

Додаткова

6. Бухгалтерський облік у бюджетних установах : навч. посіб. / [Бутинець Ф. Ф. та ін.]; за ред. Ф. Ф. Бутиця; М-во освіти і науки України, Житомир, держ. технол. ун-т. - 2-ге вид., доповн. і переробл. Житомир: Рута, 2009. 471 с.
7. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі» від 31.12.2013 р. № 1203 (зі змінами та доповненнями).
8. Наказ Міністерства фінансів України Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності про виконання державного та місцевих бюджетів в органах Державного казначейства України від 21.10.2013 р.

№ 885 (зі змінами та доповненнями).

9. Облік коштів спеціального фонду кошторисів / За ред. чл.-кор. НАН України А. І. Даниленка. К.: Монографія, 2007. 400 с.

10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери» від 30.08.2002 р. № 1298 (зі змінами та доповненнями).

11. Свірко, С. В. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: методологія та організація. К.: Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана, 2006. 243 с.

12. Юшко С. В. Бюджетний менеджмент: формування компетентностей на основі тренінгу : навчальний посібник : [Електронне видання] / С. В. Юшко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 255 с.

Семінар 12

Методи контролю: оцінювання групового проєкту.

Завдання для самостійної роботи:

Підготуватися до захисту групового проєкту.

Семінар 13. Організація бюджетної звітності

Методи контролю: усне опитування, спостереження за участю в дискусії.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

Види звітності про виконання бюджету.

3. Проаналізуйте кейси та підготуйтеся до обговорення.

4. Підготуватися до тестування.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Бюджетний менеджмент: підруч. / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погріщук. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 532 с.

2. Галушка Є. О. Бюджетний менеджмент: навч.-метод. посібник. Чернівці: Книги-ХІІ, 2007. 280 с.

3. Клець Л. Є. Бюджетний менеджмент. навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 640 с.

4. Пантелєєв В.П. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / В. П. Пантелєєв. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 412 с.

5. Федосов В. Бюджетний менеджмент: практикум: навч. посіб. [Федосов В., Кондратюк С., Сафонова Л. та ін.] / За заг. ред. В. М. Федосова. К.: КНЕУ, 2005. 420 с.

Додаткова

6. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування» від 24.01.2012 р. №44 (зі змінами та доповненнями).

7. Атамас П. Й. Основи обліку в бюджетних організаціях: посібник. К.: Дніпропетровський ун-т економіки і права, 2003. 284 с.

Семінар 14. Бюджетний контроль

Методи контролю: усне опитування, спостереження за участю в дискусії, тестування, оцінювання доповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Бюджетний аудит.

2. Система державного внутрішнього фінансового контролю в Україні.

3. Організація бюджетного контролю у системі казначейства.

4. Відповідальність за бюджетні правопорушення.

3. Підготуйтеся до обговорення дискусійних питань семінарського заняття.

4. Проаналізуйте кейс та підготуйтеся до його обговорення.

5. Підготуйте доповідь.

6. Підготуватися до тестування.

1. Знайдіть неправильну відповідь. Процес контролю складається з наступних трьох етапів:

А. розробка стандартів (бажаних результатів, які піддаються вимірюванню, і з яким менеджери можуть порівнювати подальшу діяльність);

В. співставлення досягнутих результатів з установленими стандартами;

С. узагальнення результатів та систематизація прийнятих за результатами контролю рішень;

Д. застосування коригуючих дій шляхом або підтримки поточного стану, якщо результати співпадають зі стандартами; або коригування відхилень, якщо результати відхиляються від стандартів; або зміни стандартів, якщо результати значно відхиляються від стандартів.

2. Об'єктом бюджетного контролю є:

А. грошові, розподільчі процеси при формуванні і використанні грошових фондів держави і місцевих органів самоврядування;

В. податкові надходження, неподаткові надходження, державні цільові фонди, офіційні трансферти;

- C. видатки за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету, видатки за економічною класифікацією видатків бюджету;
- D. процес розподілу ВВП країни та його частини – національного доходу – при формуванні і використанні централізованих грошових фондів держави і органів місцевого самоврядування.

3. Основними завданнями бюджетного контролю є:

- A. дотримання бюджетного і податкового законодавства;
- B. перевірка ефективності та цільового використання бюджетних коштів і коштів позабюджетних фондів;
- C. контроль за правильністю ведення бухгалтерського обліку і звітності;
- D. всі відповіді є правильними.

4. До завдань бюджетного контролю не відносять:

- A. контроль за правильністю формування дохідної частини бюджету;
- B. дотримання процедури складання законодавства щодо використання бюджетних коштів;
- C. контроль за правильністю ведення бухгалтерського обліку і звітності;
- D. виявлення резервів збільшення дохідної бази бюджету держави.

5. Система бюджетного контролю складається із наступних елементів:

- A. понятійно-категоріальний апарат, види контролю, суб'єкт та об'єкт контролю;
- B. суб'єкт та об'єкт контролю, процес контролю;
- C. предмет та методи контролю дотримання бюджетного та податкового законодавства;
- D. предмет та методи контролю, суб'єкт та об'єкт контролю, процес контролю, узагальнення та реалізація результатів контролю

6. Заходами щодо підвищення ефективності бюджетного контролю вбачаються, зокрема, такі:

- A. уніфікація форм і методів бюджетного контролю;
- B. створення єдиної системи моніторингу бюджетних операцій як основи інформаційного забезпечення бюджетного контролю;
- C. встановлення єдиної сучасної методології та методик проведення контрольних заходів для всіх органів бюджетного контролю та єдиних критеріїв узагальнення результатів контрольних заходів;
- D. всі відповіді є правильними.

7. Знайдіть неправильну відповідь. Зазначте органи державного фінансового контролю за дотриманням бюджетного законодавства:

- A. Верховна Рада України;
- B. Державна фіскальна служба України;
- C. Міністерство фінансів України та місцевих фінансових органів;
- D. Рахункова палата України.

8. Контроль на всіх стадіях, від планування бюджету до звіту про його виконання здійснюють:

- A. Державна фіскальна служба України;
- B. Державна казначейська служба України;
- C. Рахункова палата України;
- D. Державна аудиторська служба України.

9. Контроль на стадії збирання доходів і формування ресурсів здійснюють:

- A. Державна фіскальна служба України;
- B. Державна казначейська служба України;
- C. Рахункова палата України;

D. Державна служба фінансового моніторингу України.

10. Зовнішній фінансовий контроль в Україні здійснюють:

- A. Рахункова палата України;
- B. Державна казначейська служба України;
- C. Міністерство фінансів України.
- D. всі відповіді правильні.

Список рекомендованої літератури.

Основна

1. Бюджетний менеджмент: підруч. / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погріщук. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 532 с.
2. Галушка Є. О. Бюджетний менеджмент: навч.-метод. посібник. Чернівці: Книги-ХІІ, 2007. 280 с.
3. Клець Л. Є. Бюджетний менеджмент. навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 640 с.
4. Пантелєєв В.П. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / В. П. Пантелєєв. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 412 с.
5. Федосов В. Бюджетний менеджмент: практикум: навч. посіб. [Федосов В., Кондратюк С., Сафонова Л. та ін.] / За заг. ред. В. М. Федосова. К.: КНЕУ, 2005. 420 с.

Додаткова

6. Басанцов І. В. Державний фінансовий контроль: регіональні аспекти: монографія. К.: Видавничий дім «Корпорація», 2006. 234 с.
7. Державний фінансовий контроль виконання бюджетних програм / Єфименко Т. Л., Стефанік І. Б., Рубан Н. І., Бариніна-Закірова М. В., Малишев А. В. К: НДФІ, 2004. 320 с.
8. Дікань Л. В. Фінансовий контроль: теорія та методологія: монографія / Л. В. Дікань, Н. В. Синюгіна. Харків: Вид-во ХНЕУ, 2009. 92 с.
9. Іванова І. Державний фінансовий контроль: парадигми розвитку: монографія / І. Іванова. К. : Академвидав, 2010. 168 с.
10. Калюга Є. В. Фінансово-господарський контроль у системі управління: монографія. К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002. 320 с.
11. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року» від 24.05.2005 р. № 158-р.
12. Про затвердження Порядку координації одночасного проведення планових перевірок (ревізій) контролюючими органами та органами державного фінансового контролю: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.10.2013 р. № 805 (зі змінами та доповненнями).
13. Юшко С. В. Бюджетний менеджмент: формування компетентностей на основі тренінгу : навчальний посібник : [Електронне видання] / С. В. Юшко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 255 с.

Навчальне видання

*Котковський Володимир Станіславович,
Неізвестна Олена Володимирівна,
Кужелєв Михайло Олександрович,
Шевченко Любов Ярославівна,
Коч Юлія Леонідівна*

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

БЮДЖЕТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Формат 60x84/8. Ум. др. арк.

Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського
50042, Дніпропетровська обл.,
м.Кривий Ріг, вул. Курчатова, 13.
Свідоцтво суб'єкту видавничої
Справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.